

Стефан Хесел, или за отстояването на истината

Когато краят наближи, източният мъдрец напуска човешкия свят и се скита без дом и грижа, докато го застигне освобождението, западният пък се откъсва от нещата на града и се завръща към себе си в отглеждането на своята градина. За достигналия патриаршеска възраст Стефан Хесел обаче старостта съвсем не е основание за социално безразличие и той решително остава в политиката, възхитително съчетаващ зрялост и непримиримост, лична независимост и обществена ангажираност. С този призив към гражданско възмущение доайенът на световната дипломация не се бои да скъса с изграждащата дипломатическото изкуство сдържаност, за да извади от вцепенението, да насърчи борбата за продължаване на демокрацията, да възвърне елементарното достойнство на политическия живот.

Няма нищо изненадващо в големия издателски успех на този манифест, който веднага намери хиля-

ди читатели по цял свят. Та не е ли всекидневното потъпкване на нравствените, обществените, гражданските норми от страна на нашите политици, без каквато и да е юридическа, обществена, медийна санкция на безобразното им поведение, достатъчно основание за непрестанното ни възмущение? Действително не ни е нужно да прочетем памфлета на Хесел, за да започнем да се възмущаваме. Достатъчно е да пуснем новините и вече ни обхваща пълно омерзение от гледката на безотговорното и неспособно за нищо значимо политиканство, което, невъзмутимо и без съвест, излага на показ само безогледен опортюнизъм и вкорепеност с всички средства във властта. Стефан Хесел просто ни помага да осъзнаем с още по-болезнена яснота, че границата отдавна е премината и няма какво друго да очакваме освен антиполитика от тези политици с все по-ниски чела и все по-голямо самолюбие, антиполитика на празните обещания и безпринципните алианси, на наглите лъжи и непрозрачните кроежи, които налагат нечий частен интерес като обективна необходимост и единствена възможност, като винаги експертно и никога политическо решение. Ето, питат ни сега: „Имате нужда от ток, нали? А имаме ли собствени енергийни източници? Какво ни остава?“ – и отговорът сам идва: „Да построим нова ядрена централа.“ Не ставало дума, не, в никакъв случай, за угаждане от корист или страх на чужди икономически и властови интереси, просто здравият разум диктувал това решение, затова да не губим повече време с дебати за риска и цената на ядрената енергетика, която от-

сега многократно надхвърля възможната полза и химеричната печалба, да не умуваме за алтернативни източници на енергия, за по-ефикасно организиране на нейното потребление. Всичко това било излишно и вредно политизиране на един чисто експертен въпрос. Последвайте Хесел, възмутете се от опита на политиците да премахнат на думи политиката, за да ви лишат от възможността да участвате в нейното правене, като знаете достатъчно и сте в състояние да избирате как да живеете.

Това е само едната, най-очевидната страна. Стефан Хесел всъщност е разгневен не толкова от безобразията на властта, чиято движеща сила е самосъхранението, колкото от кризата на мисленето и ценностите, която води до безразличие и отлив на цели поколения от политиката, най-значим израз на вътрешния разпад на нашите общества. Несломимият демократ е възмутен от спада на политическата енергия в публичната сфера, от изчезването на граматиката на отговорността и въображението от обществения живот, удавен от медийния миш-маш на infotainment-а, за който ефектната фраза и напопаната персона на политика и на водещия имат безмерно повече стойност от сериозното и задълбочено обсъждане на проблемите. Възмущението идва най-вече от ниската морална и политическа чувствителност, от отсъствието на граждански дух и добродетели, от циничното нагаждане или умореното приемане на неприемливото. Последвайте Хесел, възмутете се,

не се бойте да скъсате с примирението, с удобното мнение, че нищо не зависи от вас.

Пределно ясно е, че днес се управлява зле, че политиките са безотговорни и некомпетентни, а медиите – манипулативни. Кого не възмущава всичко това? Ала това въобще не значи, че възмущението, с което изразяваме у дома, на улицата и площада, в интернет все по-често и силно своето недоволство, ще доведе непременно към промяна. Още Макиавели казва, че народът лесно и задълго свиква с всяка власт, особено когато той самият я е избрал. Всъщност политическият проблем днес не е деполитизирацията чрез всекидневния медиен плебисцит популизъм, а политиката, и то в най-силния смисъл на думата, на олигархиите, които го създават, готови да променят всичко, само и само да остане всичко такова, каквото е. Крецим наистина „стига“, но стига ли да кажем „стига“ за събарянето им от власт? Възмущението, спонтанен и флуиден израз на емоционален протест, няма още адекватно политическо представителство: родените от него гласове лесно се разпръсват в изборните урни или ловко се присвояват от поредния илюзионист, за да се гневим после пак пред екрана на телевизора или компютъра. Несъмнено това е необходимо, но не достатъчно, трябва и още нещо...

Годините не са изпълнили Хесел с черногледство. Навярно в това е тайната на неговото дълголетие. Той добре знае, че в света, в който господства антиполитиката, всичко е възможно, но това не го води към униние и примирение. Убеден е в силата на ясно-то говорене, в назоваването на нещата с техните

имена. Вярва, че и в днешния глобален хаос е живо семето на разума и следователно е не само нужна, но и възможна рационална и демократична политика по мярата на човека. Затова, тласкан от чувството си за дълг и чест, той взема отново думата и казва, направо и на висок глас, без словесни украшения и благопристойни формулировки, истината. Това свободно и дръзко говорене не е последен отчаян жест на отиващ си от света старец, а постоянен начин на мислене и действие – етос, определящ изцяло живота на Стефан Хесел, живот, посветен на политика, която не се отнася до упражняването на властта, а до доброто ни живеене заедно, на политика, която е неотменим елемент на нашето общо достойнство, на нашата свобода. Този етос на честното и смело говорене на истината, древните гърци са ценели повече от мъдростта.

Владимир Градев